

L'ART DEL PAGÉS

SECCIÓ D' AGRICULTURA PRACTICA.

Coneixements útils de la patata americana Early-rose.

Se déu son origen á una llevar dels grans salinosos de la varietat *Granetchili* que se obtingué en l' Estat de Vermot, en la América del Nort.

Los primers tuberculs coneguts foren exposats al públich l' any 1876. A Fransa fou importada dita varietat quatre anys després, rebuda ab molt bona acullida pels inteligents agricultors francesos, que saben aprofitarse de qualsevol novetat ab lo fi de conèixe-la prácticament, atenant ja la fama que venia pregonada desde la América, creyent trobar ab dita nova varietat lo millor éxit de sas cullitas, en vista de la perdua cada dia mes creixent de las altres classes, ja vellas y malaltissas, esperant los grans rendiments comparats al gran decaïment iniciat en las demés cultivadas.

Apuntadas aquestas introduccions, sols nos resta manifestar á nostres llegidors, que nostra modestia 'ns obliga també á ferlos una declaració, y dirlosli que com á novells escriptors públichs, no 'ns dispensin la creencia de ser de nostra cullita lo que acabém de resar, puig hem tingut necessitat de valernos de altres escriptors que han tractat de dit tubercul en aquesta revista, entre ells lo Sr. Creus. Nosaltres únicament nos hem proposat donar forma á nostre treball, que habiam de partir de aquest punt fonamental prácticament pera tractar del cultiu y experiments fets; que fundadament creyém convenients pera lo millor coneixement del

cultiu y producció de dita varietat tan distinta de las demás conegudas.

II.

Un tant descreguts los agricultors espanyols, en quant á cultius desconeguts se tracta, sens inferirlos agravi per semblant apreciació, habém de convenir en general que los escrits que tractan de agricultura s' en fá tan poch cas, despreciant algunas voltas cosas tan bonas, encara que aquestas son las més; avuy per tal motiu venim á esplicarlos y darlos compte clar y net de lo que son las patatas early-rose.

Nosaltres desde aquest moment comensém á batejarlas ab son degut nom catalá, nomenantlas *patatas primerencas de rosa*.

En las diferentas probas que tenim fetas d' ellas, durant cinch anys seguits en nostra hisenda, hem tingut ocasió de veure sos bons resultats, y per lo tant obligats en obsequi á nostres companys de classe á donárlosli compte, guiats per aquell bon principi de «ensenyar al qui no sab.» Avuy donchs, nos hem imposat la tasca de ferho, proposantnos dir á nostres llegidors tantas quantas qualitats favorables y contrarias habém conegut en lo trascurs de nostras investigacions.

III.

Las patatas primerencas de rosa, son de una forma ovalada llarga, quan son procedents de la primera cullita, pero resultan menos llargas, quan sa llevor fou provinent de la segona ó tardana; de una pell llisa y fina, semblant á la varietat de bolado, si be sos ulls son algun tant mes pronunciats; de un color de rosa hermós; sa pasta es blanca y fina en forma de la neu. Las patateras ó ramas puján verticals, apenas may s'inclina cap tronch, formánt lo tot una copa hermosíssima semblant á la de un pi; sas fullas amplas redonejadas, també molt vistosas. Quedan molt baixas las ramas de la primera sembrada; apenas s' aixecan uns trenta centímetres y no fan flor. La segona sembra puján ja mes altas, alcançant una alsaria d' uns cinquanta centímetres y fan un borralló de flor blanca com la mateixa neu; aixó per regla general, pero varian un tant de tot lo dit segons las circunstancias y bondat de la terra en que se sembrán, los fems posats per son abono, lo temps de la sembra, puig se ha observat que quan mes se retarda aquesta, major desenrotllo prenen de ramatje, influent marcadament la

procedencia de la llevor, segons siga de la primera ó segona cullita relativament.

IV.

Sembla increïble la apatia y deixadésa dels agricultors al veure que una varietat de patatas, tan fina de pasta y tan sabrosa com ho es la que 'ns ocupa, no se hagia estés mes son cultiu á pesar del temps que fá se ha escrit d' ella, despertant mes sa afició á sembrarla, perque al present, tan sols sabém la cultiva l' intel·ligent agricultor y escriptor públich D. Theodor Creus de Vilanova y Geltrú; D. Ramón de Siscar, en sas fincas de la provincia de Lleyda; lo conegut expedidor de llevors y plantas en aquesta ciutat Sr. Nonell, que sembrá una partida en terrenos de Gracia farà uns quatre anys, y que tota sa cullita fou regalada als seus amichs per sa notoria bondat; segons manifestació seva, alguns vehins de nostra hisenda que han tingut ocasió de veure los resultats donats á casa, y finalment sabém que aquest any han vingut á aquesta plassa uns dos vagons que molt prompte foren venguts pera destinar á la sembra en la costa de llevánt, sens véuessen cap en los mercats, fetas las vendas ab molt bon preu comparativament de las altres classes, donchs mentres aquestas se pagaban á cinch y sis pessetas quintá, la de rosa s' ajustá á vuit y mitja, segons se 'ns digué per personas de tot credit.

V.

Ab molta justicia se li doná 'l nom de primerenca, perquè desde la fetxa de sa sembra al día de son arranch, apenas está en la terra dos mesos escassos en quant la llevor es provenient de la cullita primera del any anterior; en tant, que un vehí nostre 'ns deya, «hauriam de dirne patatas de set setmanas» y de unas nou quan se sembri de llevor tardana, recullida de Octubre últim.

Lo temps mes indicat pera verificar la primera sembra, atenent la freda temperatura que domina en nostre comarca del Vallés que es lo punt desde ahont escribim nostres esperiments, es á primers del mes de Mars ó avans, aventurant los efectes dels frets que poden matarlas, y desde aquesta época en avant, fins lo día 15 d' Agost lo mes tart, pera donar algun resultat sens matarlas los frets primerenchs.

En los expriments que portém fets en nostra finca, per la primera sembra poden valerse de la llevor provenient de la primera cullita del any anterior que se haurá recullit pel mes de Juny, pero

atenent la propensió que tenen á grillarse, per regla general ja un poch passadas; y en sa virtut, tenen menos forsa degut á farinejarse la pasta; (defecte únich, que 'ls hi trovem, puig á mitx Agost ja comensan á moures sos úlls estant apiladas, per lo que es necessari á fi de evitarho posarlas estesas luego de cullidas, de lo qual també ne resulta un altre perjudici per tornarse blavas, y perden son bon sabor), donant per resultat de dita llevar que las plantas prenen poch desenrotllo, y si bé fan molts tuberculs en cambi son mes petits y la producció resulta inferior, per lo qual aconsellém á nostres pagesos renunciem en lo possible á dita llevór; y en son lloch recomaném eficazment pera assegurar la abundancia de la cullita, emplehin pera llevar las patatas cullidas en la última recolecció del any anterior, y aixís obtindrán major grandor, lo tubercul de mes bona forma, comparativament que de llevar primerenca. No hem de esforsarnos mes en aquet sentit, porque es prou sabut de nostres companys, ab una particularitat y es que; surtan mes llargas de la llevar primerenca.

En la sembra de la segona temporada que pot verificarse en los dias compresos durant lo período del dia 15 Juliol á 15 de Agost, poden utilisarse dos menas de llevors; en primer lloch, las patatas cullidas á la tardor del any anterior, cosa molt natural y sabuda, que tenintlas convenientment estesas en paratje sech y ventilat se troban en perfecte estat de sembrar per rahó del estat de sos grills. Empleant aquesta llevar, y seguint lo temps convenient de humitat ó be regantse queda assegurada una bona y completa cullita, especialment en grandor de tuberculs donchs es la manera de donar resultat mes satisfactori: en segon lloch, poden sembrarse també (cosa que no sucseheix en cap mes altre classe) las cullidas del mateix any, aixó es, per lo Juny últim, si bé es necessari pel bon exit de naixer aviat, sigan cullidas molt assahonadas, luego convé posarlas estesas alguns dias pera aixugarse ó en altre terme *madurarse* al igual com se verifica ab las fruitas verdas y transcorre-guts alguns altres dias convé colocarlas en coves ó sistells pera sa incubació ó sembra preparatoria que diriam, ab lo cual se consegueix la aparició mes prompte de sos grills. Nostres intellegents pagesos compendrán desde luego quan de bon sentit comú práctic tenen tan minuciosas explicacions, y no insistirém mes á fi de no ser pesada nostra lectura. Lo bon resultat de esta segona llevar, nos la ha donada sembrantlas del 1 al 8 de Agost.

Las minuciosas explicacions que acabém de donar de esta se-

gona llevar, cullida del mateix any, induirán á creure á nostres companys que 'ls rendiments de la cullita son inferiors y de mes duptós éxit que ab la primera, especialment en nostra clima un tant fret, y en consecuencia debém aconsellarlos que la usin cuan menos en petita escala y en defecte de altre. No obstant, debém fer present una circumstancia especial, que la producció ab llevar cullida del mateix any, encara que no tan abundant á causa de la mes baixa temperatura surten los tuberculs mes rodons y de un color de rosa mes pujat, y fins més llisos de pell. ¡Son hermosíssims!

VI.

La sabrositat y ventatjas de la pasta de las patatas de rosa en comparació á las demás classes conegudas, es incomparablement més bona, aixis com en las demás se hi nota la tendencia marcada á farinejarse secament, aquestas al contrari, conservan una certa cantitat de humitat propia, que manté esponjosa sa pasta de si ja tan fina, que las fa facilment tragadoras y absorvents, y aquesta mateixa qualitat tant útil, fa que guisadas per cualsevol dels sistemes coneguts no necessitan l' empleo de tant greix pera obtenir son perfecte y especial gust: principalment notable, cuitas en biftsch.

Fins en la cotxura son ventatjosas per sa economía, las basta un quart de hora per quedar cuitas completament.

Malaltías.

No son del tot indemnes á las que sofreixen las altres varietats, si be ab alguna diferencia. En los paratjes baixos ó fondos, cuan la constelació atmosférica está carregada, també descarrega sobre aquesta classe lo rovell com en altres varietats, pero ab una ventatja sobre las altres per la promptitut que tenen, formant desseguida cabessas y son aprofitables mes aviat, y la pérdua resulta inferior. En cual cas, nosaltres habém conseguit resultats positius aplicant sobre las ramas una espolsada de ciment de obras per medi de la manxa ó ensofradora.

Ahont pot dirse ab seguritat que portan gran ventatja sobre las demás varietats es en la podridura del tubercul: sa resistencia es molt major. Pera acabar debém dir que lo any passat, que tantas se 'n podriren, principalment en nostre país, observarem ab molta satisfacció, que las patatas de rosa sembradas en una terra bastant argilosa, defecte capitalíssim, puig que aquesta classe de terra conser-

va mes humitat, y se salvaren admirablement en comparació á unas altres de las nomenadas *blancas* sembradas en terrenos mes amorosos que li son mes favorables á sa conservació y se podriren totas, no podent atribuirse á cap altra causa, que á sa peculiar resistencia, perque foren sembradas á un mateix temps y ab las circunstancias contrarias de terreno unas de altres.

Tal vegada nostres llegidors haurán trovat llarch y monótono nostre detingut treball, y per cert tingan rahó, però en cambi habém portat á cap la tasca imposada de donar compte lo mes clar que 'ns ha sigut possible fiats solsament á nostre bon desitj mes bé que á nostres coneixements literaris perque no tenim pretensions de passar per escriptors públichs, nos falta carrera per aixó, unicament nos habém cregut obligats com á un deber ineludible de companyerisme entre agricultors escriure tot quant sabiam en virtut de experiments passats per nosaltres sobre las patatas *early-rose*, nom extranjer y que deixém batejat en nostra llengua ab lo de primerencas de rosa.

Unicament resta esperar sa bona ó mala acullida que tinga entre 'ls que conrean terras quan hagin fet us de las reglas que hem donat, ab la mes bona intenció pera que 'ls sigan profitosas, que 's lo que 'ls desitgém.

Llinás del Vallés, Febrer de 1887

J. Camp y Pradell.

SECCIÓ DE VARIETATS

La elocuencia dels números.

De la revista *La Notaria* de Barcelona, traduhim lo següent:

«Durant l' any últim de 1886 s' han consignat en lo Registre d' actes d' última voluntat d' aquest Colegi 12,746 assientos.

En lo territori de Madrid, segons llegim en los periódichs de la classe s' han inscrit en dit Registre durant lo mateix any 6,428 actes d' última voluntat, de lo qual resulta que en Catalunya s' han otorgat doble número de testaments que en Castella la Nova. La mateixa proporció trobariam segurament en los contractes. Aixó proba lo que altres vegadas hem dit, que Catalunya es lo territori

d' Espanya en que més se contracta, lo qual es degut á tres causas, la llibertat de contractar y de testar que concedeix nostra legislació especial, la tendencia general del poble catalá en volguer adquirir alguna propietat, encara que sia en petita escala, y l'instint comú, fins en las personas ignorants, d' obtenir titol autèntich de lo que posseheixen.»

¡Bonica comparació y lógica conseqüencia!

SECCIO DE NOTICIAS AGRÍCOLAS

Cassa d' aucells.— Diuhen de Vilanova y Geltrú que tanta fou la abundancia d' aucells que 's cassaren durant las últimas nevadas en dita població, que 's venian en la plassa al preu de 10 y 12 cuartos la dotzena.

De la Bisbal diuhen que també han sigut molts los aucells perseguits durant aquells días; cridant la atenció de las Autoritats pera que procurin reprimir en lo successiu l' abús que en perjudici de la pagesia vé observantse en la citada vila y sos encontorns.

De Santa Coloma de Queralt diuhen que durant la última nevada y á pesar d' estar prohibit per las lleys, s' ha cassat de tal manera, que s' han mort setze arrobas de cassa entre perdius, cunills y llebres. S' han dirigit queixas al Governador de Tarragona contra las autoritats y sos agents que han tolerat aqueixos abusos.

Ho fem avinent á las Asociacions de Cassa y Pesca de Catalunya.

Escassetat de grans.— En diferentas comarcas de la provincia de Lleyda se nota bastanta carestia de grans, especialment d' ordi, quals existencias s' han acabat, devent importarse tot lo de consum ordinari.

La Ferreteria.— Hem rebut lo primer número de una revista setmanal ilustrada, que ha comensat á publicarse ab aqueix nom en Barcelona y que se proposa dar á coneixer los adelantos que se realisin aixis en Espanya com en l' extranjer relativament al treball y aplicacions de tota classe de metalls, y ferramentas pera tots los oficis, á las novetats en fumisteria, lampisteria, maquinaria etc., y en general á tot quant se relacioni ab lo titol que porta.

Atesa la importancia que en nostre país va adquirint lo ram de

ferreteria y que no hi ha cap publicació espanyola destinada especialment al mateix, creyem que la nova revista serà ben rebuda per lo públich.

Corresponém gustosos al saludo que dirigeix á la premsa, y recomaném la lectura de los interessants y variats articles que conté alguns dels quals van ilustrats ab grabats.

Reunió agrícola.—Lo dia 6 del corrent á las 2 de la tarde es lo destinat á celebrar la reunió que tenim anunciada, en l' Institut agrícol catalá de San Isidro, á la que hi están convidats tots los Centres y Seocietats análogas de Catalunya, pera tractar dels medis de combatre la falsificacio del vins.

Sexo dels aucells.—Pera conèixer lo sexo dels aucells, siga en colomins ó en cualsevol altre aucell de gabia, basta agafarlos ab la mà esquerra, subjectantlos hi las potas entre 'ls dits; després 'sl hi estira 'l bech y s' arrauleixen. En aquesta posició, si aixeca la cua, es femella; y si la baixa, mascle.

CALENDARI FILOXÉRICH.

MARS.

Estat del parásit.—Lo feticulo del ou d' hivern se fá més frágil.

Operacions y tractaments.—Las desferras de la *poda* feta molt aviat, de preferencia, poden cremarse dintre las vinyas contagiadas.

A petició del Govern helvétich, s' ha format lo present *Calendari Filoxérich*, pera us dels périts encarregats de vigilar y combatre la invassió del insecte en los cantons suissos.

IMPRESA DE VÍCTOR BERDÓS Y FELIU, TAPINERÍA, 17.—BARCELONA.